

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

Γ. Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Τι είναι η παράγραφος

Κάθε κείμενο αποτελείται από παραγράφους. Οι παράγραφοι δηλαδή αποτελούν τμήματα του κειμένου, σε καθένα από τα οποία αναπτύσσεται μια ιδέα ή μια πλευρά ενός θέματος.

Κάθε παράγραφος είναι κι αυτή ένα ενιαίο κείμενο με αρχή, ανάπτυξη και τέλος, που διαθέτει μεν **αυτονομία**, αφού αναλύει όπως είπαμε μια πλευρά ενός θέματος, ταυτόχρονα όμως συνδέεται νοηματικά με τις προηγούμενες και τις επόμενες παραγράφους που αποτελούν ένα κείμενο.

Τα μέρη της παραγράφου

Η παράγραφος αποτελείται από **τρία μέρη**:

α. Τη θεματική πρόταση/περίοδο: είναι η πρώτη πρόταση/περίοδος της παραγράφου και σ' αυτήν παρουσιάζεται το θέμα, η κύρια ιδέα της παραγράφου.

β. Τις λεπτομέρειες ή σχόλια: είναι οι προτάσεις/περίοδοι που ακολουθούν τη θεματική πρόταση και την αναλύουν και την επεξηγούν (αναπτύσσουν δηλαδή το θέμα της παραγράφου).

γ. Την κατακλείδα: είναι η τελευταία πρόταση/περίοδος της παραγράφου και αποτελεί το συμπέρασμά της.

Παρατηρήσεις

- Η **θεματική περίοδος** συνήθως βρίσκεται στην αρχή της παραγράφου, αλλά μπορεί να τοποθετείται και σ' άλλα σημεία της, ακόμα και στο τέλος. Μπορεί επίσης να μη δηλώνεται σαφώς αλλά να συνάγεται από τα σχόλια της παραγράφου.

- Η **κατακλείδα** δεν είναι πάντα απαραίτητη σε μια παράγραφο, μπορεί δηλαδή και να παραλείπεται.

- Οι **λεπτομέρειες** πρέπει να αναπτύσσουν το θέμα που δίνεται στη θεματική πρόταση και να μην ξεφεύγουν απ' αυτό και να είναι επαρκείς ώστε το θέμα να αναλύεται απ' όλες τις πλευρές.

- Με την παράγραφο εκφράζουμε ένα κύριο νόημα, που μπορεί να δηλωθεί με έναν πλαγιότιτλο. Ο πλαγιότιτλος διευκολύνει τον αναγνώστη στην αρχική κατανόηση του κειμένου καθώς και στην τελική ανακεφαλαίωσή του.

Οι συνδετικές λέξεις στο εσωτερικό των παραγράφων

Οι προτάσεις στο εσωτερικό των παραγράφων συνδέονται με κατάλληλες λέξεις ή φράσεις που λέγονται **συνδετικές**. Αυτές είναι όσες λέξεις ή φράσεις δηλώνουν:

1. Αιτιολόγηση:	εξαιτίας, επειδή, γιατί, διότι, αφού, μια και, μια που, που, ένας ακόμη λόγος, καθώς, αυτό οφείλεται, έτσι κ.λπ.
2. Αποτέλεσμα:	γι' αυτό το λόγο, ως επακόλουθο, κατά συνέπεια, αποτέλεσμα/απόρροια/απότοκο όλων αυτών, και γι' αυτό, ώστε, έτσι που, λοιπόν κ.λπ.
3. Αντίθεση-εναντίωση:	αλλά, μα όμως, και όμως, παρά, μόνο, παρόλο, ωστόσο, εντούτοις, μάλιστα, έπειτα, μολοταύτα, εξάλλου, αντίθετα, σε αντίθεση, διαφορετικά, ειδάλλως, ειδικά, αλλιώς, από την άλλη πλευρά, πάλι, ενώ, αν και, και να, μολονότι, αντίστροφα, ακόμη κι αν, παρ' όλα αυτά, όχι μόνο...αλλά και, όχι μόνο...αλλά και να, και που, όχι μόνο δεν...μα ούτε, όχι μόνο...παρά, όχι μόνο να μην...αλλά ούτε και να,

	όχι μόνο να μην...αλλά να κ.λπ.
4. Χρονική σχέση:	αρχικά, προηγουμένως, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, πριν, εντωμεταξύ, έπειτα, τέλος, όταν, καθώς, όποτε, μόλις, αργότερα κ.λπ.
5. Ένας όρος, προϋπόθεση:	αν, εκτός αν, σε περίπτωση που, με την προϋπόθεση κ.λπ.
6. Επεξήγηση:	δηλαδή, αυτό σημαίνει, ειδικότερα, με άλλα λόγια, ήτοι, συγκεκριμένα, με όσα είπα προηγουμένως εννοούσα, για να γίνω πιο σαφής, θα σας το παρουσιάσω με άλλο τρόπο κ.λπ.
7. Έμφαση:	το σημαντικότερο απ' όλα, το κυριότερο, είναι αξιοσημείωτο ότι, αξίζει να σημειωθεί πως, εκείνο που προέχει, θα έπρεπε να τονιστεί ότι, αξιοπρόσεκτο είναι πως, ιδιαίτερα σημαντικό είναι, πρέπει ακόμη να σημειωθεί, θα ήθελα να τονίσω το εξής κ.λπ.
8. Παράδειγμα-διευκρίνιση:	λόγου χάρι, π.χ., για παράδειγμα κ.λπ.
9. Απαρίθμηση επιχειρημάτων:	πρώτο...δεύτερο, καταρχήν, τελικά, το επόμενο επιχείρημα / θέμα που θα μας απασχολήσει κ.λπ.
10. Διάρθρωση του κειμένου:	το άρθρο / η μελέτη / η εισήγηση / η ομιλία μου χωρίζεται σε... μέρη: στο πρώτο κ.λπ.
11. Συμπέρασμα, συγκεφαλαίωση:	για να συνοψίσουμε, συγκεφαλαιώνοντας, συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, λοιπόν, τελικά, συνάγεται το συμπέρασμα, ανακεφαλαιώνοντας κ.λπ.
12. Γενίκευση:	γενικά, τις περισσότερες φορές, ευρύτερα κ.λπ.
13. Προσθήκη:	ακόμη, επίσης, πρόσθετα, έπειτα, εκτός απ' αυτό, επιπλέον κ.λπ.
14. Ταξινόμηση / διαίρεση:	αφενός-αφετέρου, απ' τη μια-απ' την άλλη κ.λπ.
15. Τοπική σχέση:	εδώ, εκεί, μέσα, έξω, κοντά, μακριά, επάνω, κάτω κ.λπ.
16. Αναλογία / ομοιότητα:	όπως...έτσι, σαν, ομοίως, ανάλογη είναι η περίπτωση, κάτι ανάλογο συμβαίνει και με κ.λπ.

Τι άλλο πρέπει να γνωρίζουμε για την παράγραφο

• Η μια παράγραφος πρέπει να ξεχωρίζει από την άλλη, γι' αυτό αφήνουμε **περιθώριο** στην αρχή κάθε παραγράφου.

• Οι παράγραφοι που αποτελούν ένα κείμενο συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους. Η νοηματική αλληλουχία των παραγράφων επιτυγχάνεται με τις συνδετικές λέξεις ή φράσεις ή τους άλλους τρόπους που χρησιμοποιούνται για τη σύνδεση των λεπτομερειών μέσα στην παράγραφο.

• Η δομή της παραγράφου θυμίζει τη δομή της έκθεσης. Η θεματική περίοδος, οι λεπτομέρειες και η κατακλείδα αντιστοιχούν στον πρόλογο, το κύριο μέρος και τον επίλογο της έκθεσης. Τα μέρη αυτά λειτουργούν κατά ανάλογο τρόπο: η θεματική περίοδος και ο πρόλογος παρουσιάζουν το θέμα, οι λεπτομέρειες και το κύριο μέρος το αναπτύσσουν και το αναλύουν, ενώ η κατακλείδα και ο επίλογος το συνοψίζουν, το κλείνουν. Γι' αυτό θα λέγαμε ότι η παράγραφος είναι μια **μικρογραφία της έκθεσης**.

Παράγραφος	Έκθεση
• Θεματική περίοδος	• Πρόλογος
• Λεπτομέρειες	• Κύριο μέρος
• Κατακλείδα	• Επίλογος